

HET WEISPEL MET KWARTELEN

Eeuwen lang heeft de mens belangstelling getoond voor een klein, zandkleurig hoentje. De joden in de woestijn stilden er hun honger mee, als extra lekker wildbraad prijkten ze op de menu's van de groten der aarde en nog enkele tientallen jaren terug hingen aan de zonnige zijde van kleine boerenhuisjes vaak vijf of zes kooitjes met druk slaande kwartelhaantjes.

Voor de dorpelingen, die de kunst verstonden, was de kwartelvangst een goede bijverdiensite. Zo kon het gebeuren dat een boer zijn f 60.- achterstallige pacht in één seizoen met „kwartelen” bijeenbracht. Een oudkwartelvanger wist nog te vertellen, dat hij dertig jaar geleden, samen met zijn vriend, in één nacht 24 haantjes ving. Tot 1924 mocht men ongehinderd kwartels jagen en vangen; daarna gebeurde het op vele plaatsen clandestien tot op de dag van heden toe. Men kon het niet laten; het vangen was voor vele mensen de ontspanning bij uitstek, waarbij kundigheid en geduld een eerste vereiste waren.

Lokmiddelen

Het best kan men de kwartelhaantjes lokken met een kwartelpopje, ook wel zijtje genaamd. Het zijtje verkrijgt men door een kriekip een gevonden kwartellegsel te laten uitbroeden. Beschikt men niet over een zijtje, dan kan men haar gelok met behulp van kwartelfluitjes of kwartelbeentjes bijna natuurgetrouw nabootsen.

Een grote fluit, de *wekker*, wordt gebruikt voor het lokken op grote afstand, een verkleinde uitgave hiervan, met 'n minder sterk geluid, voor het lokken van vlakbij.

De *wekker* bestaat uit een stukje van de holle achterpoot van een geit; hieraan wordt een zakje van leer, gevuld met paardenhaar, bevestigd. Met behulp van was en kurk in het geitebeentje weet men de juiste toon te treffen. Voor het kleine fluitje wordt in plaats van een geitebeentje een stukje kalkoenenpoot gebruikt.

Weet men goed en op de juiste tijd op deze fluitjes te slaan, dan kan men de kwartelhaantjes tot op een afstand van nog geen meter naar zich toe lokken, terwijl men door het voortdurend antwoorden van het haantje weet, waar het zich bevindt. Is de afstand van de kwartel tot de vanger echter te groot, dan blijft de kwartel waar hij is en moet de vanger dichterbij zien te komen.

Bij hernieuwd lokken vliegt dan de kwartel tot op enkele meters voor de voeten van de vanger en begint daar opnieuw te roepen, een glashelder „hut-ke-dut, hut-ke-dut”, enige malen achtereen herhaald en meestal voorafgegaan door een hees „mau-mauw”, om daarna, wanneer de vegetatie tenminste droog is, de verdere afstand tot het vermeende wijfje lopend af te leggen.

Vangmiddelen

Al naar gelang de vegetatie, weersgesteldheid en aantal personen, waarmee men er op uittrekt, hanteert men verschillende vangmiddelen.

Voor droog weer, wanneer de duisternis nog niet is gevallen, gebruikt men het steekgaren, een driedubbel net van zeven à acht meter lengte en dertig cm. hoogte. De buitenste netten, de spiegelnetten, hebben grove mazen van ca. zes cm., die precies op elkaar passen. Hiertussen zit een fijnmazig net dat veel groter is. Om de twee meter kan dit steekgaren met verticale stokjes in de grond gestoken worden.

Bemerkt de vanger nu, dat een haantje nadert, dan zet hij het net uit, zo dicht mogelijk bij de roepende kwartel. Vervolgens gaat hij twee meter achter het net liggen, zodat het net zich tussen hem en de Kwartel bevindt. Door nu verder te gaan met lokken, lokt hij het haantje in het net. Het stapt door het eerste en derde net heen, maar neemt het fijnmazige tweede net mee door een maas van het derde net. De Kwartel komt zodoende in een zakje te liggen, ge-

vormd door het tweede net, waaruit ontsnappen onmogelijk is. De vanger loopt, wanneer hij geruime tijd niets meer heeft gehoord, met een boog achter het net om met het doel eventuele, aarzelende kwartels alsnog in het net te drijven. Soms gebeurt het wel, dat een kwartel over het net heen wipt of er omheen loopt. Teneinde dit laatste tegen te gaan, bevestigt men dikwijls aan het laatste paaltje van het net een witte of lichtgroene lap. Het is dan zaak, dat de vanger zo stil mogelijk aan de andere kant van het net komt en het spel opnieuw begint. U zult nu ook begrijpen, waarom het net driedubbel moet zijn.

Wil een haantje in het geheel niet komen, dan maakt men gebruik van het sleepnet, ook wel „tiras” genoemd, een net van 7 x 4 meter, met aan de hoeken van één lange zijde touwen om het net te kunnen slepen. Twee man pakken ieder een touw en trekken het net in de richting van de roepende Kwartel. De voorkant van het net bevindt zich dan op ongeveer 50 cm. boven de grond. Vlak achter het net loopt een derde man. Vlak voor zijn voeten zal de Kwartel springen en bijna loodrecht omhoog tegen het net vliegen. Zonder zich te bedenken,

moet nu de derde man zich voorover laten vallen en met zijn beide armen het net rond de Kwartel tegen de grond drukken, waarna een ander voorzichtig het haantje onder het net vandaan kan halen.

Tot nu toe is het mij gelukt in één seizoen op deze twee manieren vijf kwartels te vangen en te ringen. Weliswaar zijn er nog twee andere methoden, maar deze worden slechts zelden toegepast. Vele malen hebben wij kwartels onder het net gehad, die ons toch nog te slim af waren, doch dit maakt het vangen juist tot een sport.

De beste maanden om kwartels te vangen zijn Mei, Juni en Juli met als hoogtepunt eind Juni begin Juli. Het koren is dan meer dan kniehoog en het hooiland is in deze tijd net hoog genoeg, terwijl later in de tijd het vangen moeilijker wordt, doordat het gras gemaaid wordt en het koren te hoog, of door regen en wind plat komt te liggen.

Helaas is er in Nederland niet zo heel veel bekend over de kwartel. Graag zou ik iets meer willen weten van broedtijd, broedduur en plaatsen waar roepende kwartels worden gehoord. Eventuele mededelingen hierover zijn mij dan ook zeer welkom.

J. G. J. M. MOOIJMAN.

VISAREN DEN

Foto Jan P. Strijbos

